

без перебільшення можна вважати совістю українського народу.

ПРОБЛЕМА ДВОМОВНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Доп. - Карпенко Л., ЛС-304
Наук. кер. - викл. Яременко Л.М.

Аналіз існуючої мовної ситуації в нашій державі, зокрема у місті Суми, свідчить про зростання напруження довкола проблем реалізації конституційних вимог щодо розвитку та застосування мов. Слід констатувати, що вкрай повільно впроваджується українська мова в усі сфери життя. Навпаки, вона місцями “здає свої позиції” перед російською в порівнянні з попередніми роками. Адже більшість газет, теле-і радіопрограм виходять саме російською мовою, а відомо, що народ говорить тією мовою, якою говорять ЗМІ. Зокрема, у Сумських газетних кіосках немає жодного україномовного пізнавального видання для онацтва, хоч часто чуємо, що молодь – це майбутнє нашої нації.

В Україні проживає близько 12% росіян проти більш ніж 70% українців. Зіставлення цих даних робить незрозумілим питання двомовності як таке (українська та російська мови як рівнозначні). Яка нація в цій державі є основною і, відповідно, панівною? Та й світова практика свідчить не на користь двомовності. Адже навіть у такому конгломераті народів, як США, розуміють, що мова є зв'язкою, що збирає націю до купи. Було б дивним, якби, наприклад, розбудова держави Ізраїль почалася з двомовності. І нам є чому повчитися у цієї держави. Адже єврит – це мова, яка 1500 років переживала гоніння, яка стала “мертвою” мовою, але відродилася.

Чому ж саме в Україні постає питання двомовності? Чи може це якийсь комплекс меншовартості, неповноцінності своєї мови, культури, нації, себе самих?

Якщо ж говорити про спорідненість української та російської мов, історичні корені російськомовності в Україні, треба звернути увагу на те, що для Західної України ріднішою є польська. І саме тут постає питання, а чи є проблема двомовності суто культурною?

Адже двомовність не сприятиме ані зміцненню Української держави, ані духовному єднанню нації. Таким шляхом можна лише пошматувати країну на окремі князівства. То ж виявляється, що мовне питання є й питанням національної безпеки.

Звісно, такі країни, як Канада, можуть собі дозволити двомовність. Адже англійська (чи французька) в Канаді не переживали вікових гонінь. Та й невідомо, яка з цих мов є для Канади національною, бо чи є таке поняття як “канадська нація”.

Поняття “американська нація” – є. Бо в американців є спільна мова. Так званий American English, який вже давно перестав бути просто англійською.

Не можна забувати і про таке поняття, як “лінгвістична картина світу”. Воно означає, що кожен народ, кожна нація сприймає світ через призму своєї мови, і сприйняття не є однаковим у англійця, француза, росіянина і українця. Воно різне, бо у них різні мови, а мова то є відображення мислення, способу життя.

Ідея про глибинний зв'язок між мовою, мисленням і духом народу має значні історичні корені. Проте чи не найкраще її сформулював німецький мовознавець і філософ Вільгельм фон Гумбольдт: “Мова народу – це його дух, і дух народу – це його мова”.

Порівняймо, наприклад, етимологію деяких українських і російських слів:

виховати – заховати від зла; виховати – выкормить;

лікарня – лікувати, давати здоров'я; больница – терпеть боль;

панувальник – пошана, повага; поклонник – поклонение;

освіта – світло; образование – формирование по образцу;

подружжя – дружба; супруги – сопряженная пара;

шлюб – “злюб”, кохання; брак – брать.

Як бачимо, російська мова не така вже й співзвучна українській, та й український менталітет не схожий на російський.

Я не знаю жодної вагомої причини, з якої українці мали б надати російській мові статус державної. Знаю, чому цього робити не можна. А у владних колах ще й досі існує думка, що не буде шкоди від використання російської мови як офіційної у регіонах і містах з переважно російським населенням (це при 12% росіян).

Прикро, що в деяких регіонах України більшість шкіл – російськомовні. Та й у ряді україномовних навчання проводиться російською мовою. Для порівняння варто сказати, що у степових провінціях Канади, де українців нараховується 6-10%, українських шкіл немає, і не тому, що уряд цьому перешкоджає, а із зовсім іншої причини – канадійці українського походження вважають нерозсудливим ігнорувати державну мову і відмежовуватися від оточуючої їх культури, при цьому зберігаючи знання рідної мови. В Україні є і російськомовні вищі навчальні заклади.

Всупереч 10-ій статті Конституції України про державність української мови в деяких містах і областях російська мова набула статусу другої державної (Одеська міська рада ухвалила таке рішення 1993 р., Луганська 1994, Харківська 1996, Донецька 1997; прийняли подібне рішення й інші міста України: Харцизьк, Орлівка, Маріуполь, Новомосковськ, Лисичанськ, Запоріжжя). Це уловило появу сумних відголосків: денаціоналізація в цих регіонах відзеркалюється в деградації населення. Як свідчить статистика, саме Одеська, Запорізька, Луганська, Харківська області і Крим є лідерами по злочинності в Україні.

Ще сто років тому у своїй статті “Двоязичність і дволичність” Іван Франко звертав увагу на подібні факти (До речі, через критику москвофільства і відступництва від рідної мови, що аж ніяк не зв'язалося з політикою поросійщення України, ця стаття багато років не друкувалася. Не включено її і до 50-томного зібрання творів І. Франка).

Що ж до “взаємозбагачення культур”, ми маємо дивитись не на сучасні Канаду чи Швейцарію, а на Грецію 1829, Польщу 1917, Чехію 1918, Ізраїль 1948. У цих країнах зрозуміли, що взаємозбагачення культур може проходити лише за умов їх вихідної рівності. Та у них, як і у нас зараз, ситуація була дещо інша – придушена власна мова (і культура) і мова колишньої метрополії, позиції якої дуже міцні. В такому випадку сильніша культура поглине, зневілює слабшу. (Прошу зауважити, що слово “слабшу” означає ослаблену, а не менш розвинену). Можна і приклад навести, що з нами станеться, як не замислимося: в Ірландії теж давали усім

“шанс” – тій самій англійській. І тепер англійська в Ірландії є, а ірландської немає.

Мені сумно, коли наші політики, намагаючись продемонструвати свою демократичність, розмовляють на російській мові під час офіційних візитів на Східну Україну. Мовляв, ми усім мовам даємо рівні шанси на розвиток, усі оберігаємо. Але це теж саме, що шуку від карася боронити: за цією демократією ми не бачимо, що саме українська мова в Україні потребує захисту.

За І. Огієнком “мова – то серце народу, гине мова – гине народ”. Тож питання двомовності - це не питання демократії, це не питання захисту мови нацменшини. Це є питання існування української нації.

РОЗВИТОК РИТОРИЧНИХ ТРАДИЦІЙ В УКРАЇНІ, ВИДАТНІ ОРАТОРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ

Доп. -Коритін Є.А., курсант 71 взводу СВІРВіА
Наук. кер. – викл. Яременко Л.М.

“Слова – єдине, що житиме вічно!” – казав один з риториків сивої давнини Гезлітт.

Риторика (красномовність), як й інші науки, має свою історію, без знання якої важко розраховувати на успіх, тим більше у ораторському мистецтві, необхідність у якому на сьогоднішній день все зростає.

Нині виникла гостра потреба у людях особистісного типу, які вміють самостійно мислити, переконувати живим словом. Саме тому відомий українській оратор Феофан Прокопович, який читав курс риторики у Києво-Могилянській академії, назвав риторику “царицею душ”, “княгинею мистецтв”.

Риторика, яку ще називають наукою та мистецтвом переконуючої комунікації, становить фундамент професіоналізму вчителя, юриста, менеджера, військового та багатьох інших гуманітарних кадрів нової України.

Свідоме життя людини можна розглядати як послідовність і сукупність промов, якісного чи неякісного мовлення, від чого